

De kracht van meertaligheid in de klas

“Met één teen in het pierenbadje”

“Waar sta jij als het gaat om kennis van het waarderen en benutten van meertaligheid?” De leraren denken na. We staan rond een tafel met een zwembad erop. Geen echt zwembad, maar een A3-vel met een afbeelding van een buitenzwembad met een glijbaan. Ook een pierenbadje en een grasveld met luierende mensen op een handdoek zijn er te vinden en natuurlijk een kassa en kleedhokjes.

Tekst Inge Jansen

De leraren hebben twee poppetjes in hun hand: een geel poppetje dat symbool staat voor henzelf en een paars poppetje dat het team verbeeldt. Beide plaatsen ze op het A3-vel, waarna ze hun keuze toelichten. “Ikzelf voel met mijn tenen hoe koud het water is in het pierenbadje. Maar mijn team staat nog op de parkeerplaats hoor, zij hebben nog nooit over het onderwerp nagedacht.” “Ik heb mezelf op het grasveld gezet, tussen de mensen die yoga beoefenen. Ik ga gewoon heel relaxed met meertaligheid om.” Een ander staat al op de glijbaan om het diepe in te glijden; die voelt zich al wat bekwaam als het gaat om meertaligheid.

Teamgids

De praatplaat biedt een mooi startpunt voor een gesprek in je team of in de vaksectie over meertaligheid. De Teamgids meertaligheid van SLO verdiept het thema verder. Het gesprek op basis van activerende opdrachten staat hierin centraal. Zo doe je samen kennis en ervaring op. Er is nu een teamgids voor

het po - ook met zinvolle activiteiten voor vo. In 2024 ontwikkelen we een teamgids voor het vo.

Een overgroot deel van de docenten heeft namelijk behoefte aan handvatten om meertaligheid te waarderen en benutten (Van Beuningen en Polisenska, 2019). Aandacht voor meertaligheid is nog geen gemeengoed op veel scholen. De meeste leraren herkennen zich in het eentalige model, waarin geen plek is voor andere talen in de klas.

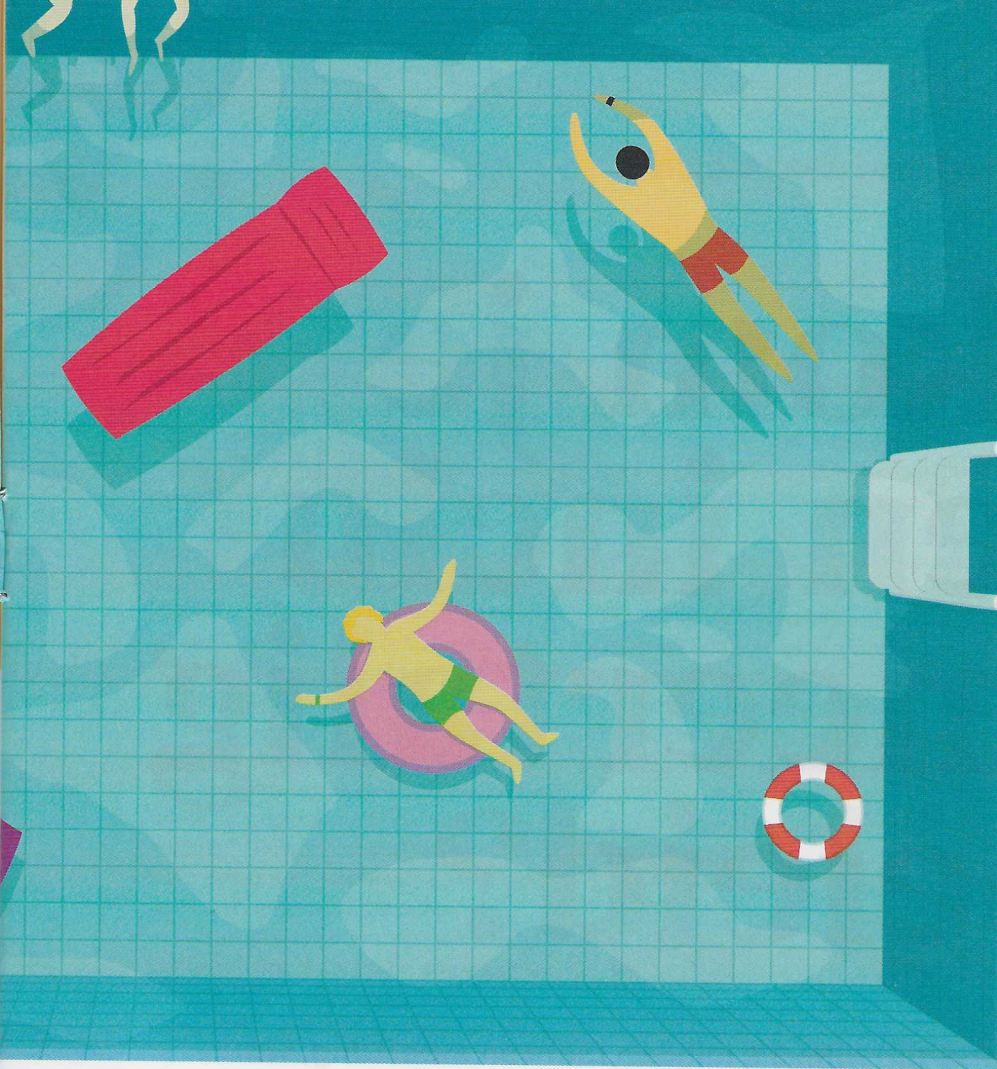
Belangrijke vragen

De metafoor van het zwembad roept belangrijke vragen op. Want we moeten leerlingen toch goed Nederlands onderwijzen? Daarvoor is het toch belangrijk dat iedereen alleen maar Nederlands spreekt op school? Het antwoord op de eerste vraag is een overtuigend ja. Inderdaad, om op school en in de samenleving mee te komen, is de ontwikkeling van het Nederlands belangrijk. Behalve dat Nederlands leren een doel is op school, heb je taal ook nodig om te redeneren en kennis en begrip op te bouwen in alle vakken.

Maar dat wil niet zeggen dat er geen plek is voor andere talen. De kwaliteit van het taalaanbod Nederlands en de ruimte voor taalproductie en taalfeedback aan de leerlingen is belangrijk om de taalvaardigheid te vergroten (Hajer en Meestringa, 2020). Dus ruimte voor rijke teksten en veel met elkaar praten en schrijven over die teksten, helpt de taalontwikkeling van leerlingen. De kennis, vaardigheden en het cultureel kapitaal in de thuistalen van leerlingen ondersteunen dat juist (Smit, 2022). Zo vervang je het eentalige model door talenbewust te gaan lesgeven.

Wel Frans, geen Turks

Een docent in de bijeenkomst, met Turks als moedertaal, vertelt dat ze op school in het Nederlands antwoordt als leerlingen de klas binnenlopen en haar in het Turks begroeten. Ze is bang dat haar collega's haar anders onprofessioneel vinden. Maar haar collega's van de vaksectie Frans spreken wel Frans in de pauze. “Is dat eigenlijk wel zo logisch?” vraagt ze zich af. Al pratend pellen we ook deze misconceptie af. We vinden het knap en handig als leerlingen Westerse talen meekrijgen



vanuit thuis. Maar bij Turks, Pools of Arabisch gaan de wenkbrauwen omhoog. Terwijl alle talen van meerwaarde zijn.

Zeg het met gebaren

We ontwikkelden een handreiking Rijke gesprekken en een bijbehorende lessenserie voor de brugklas met de titel 'Zeg het met gebaren'. Hierin laten we zien hoe je op basis van een rijke tekst gesprekken voert waarin leerlingen werken aan begrip, kennisopbouw en taalvaardigheid. Hoe ga je met je klas in gesprek over taalvariëteiten en de houding tegenover andere talen? Hoe kijken leerlingen naar hun eigen meertaligheid en die van klasgenoten? We geven ook tips hoe je het meertalige repertoire van leerlingen inzet om de taalvaardigheid te stimuleren. Tips die je ook kunt toepassen in andere lessen.

Als leerlingen bijvoorbeeld overleggen of informatie opzoeken in hun thuistaal, richten ze zich eerst op de inhoud om vervolgens na te denken over de formulering in het Nederlands. Dat helpt meertalige

leerlingen bij het vergroten van hun taalvaardigheid en het begrijpen van de inhoud. Zet thuistalen wel doelgericht in en maak expliciet de koppeling met het Nederlands. Zo verbinden leerlingen hun thuistaal met het Nederlands en stimuleer je hun taalontwikkeling in beide talen. Daarbij hoor je meteen of leerlingen inhoudelijk op het goede spoor zitten en kun je waar nodig bijsturen. Het talen-

bewustzijn van alle leerlingen vergroot je door overeenkomsten en verschillen te bespreken in spelling, uitspraak en schrift.

Het diepe in

"Je bent de eerste in mijn leven die me mijn meertaligheid als kracht laat zien, als meerwaarde. Dank je wel daarvoor," zegt een van de leraren na afloop van de bijeenkomst. "Ik ga mijn leerlingen ook laten inzien hoeveel meerwaarde hun meertaligheid heeft." Gelukkig verdiepen steeds meer leraren zich in meertaligheid. Hopelijk verspreidt deze kennis zich op scholen, zodat er over een paar jaar niemand meer bij de kassa van het zwembad staat, maar velen zo van de hoge glijbaan het diepe in glijden. ■

Inge Jansen is curriculumontwikkelaar Nederlands bij SLO.

Bronnen

- Beuning, C. van, & Polišíenská, D. (2019). Meertaligheid in het voortgezet onderwijs; een inventarisatiestudie naar opvattingen en praktijken van talentocenters. *Levende Talen Tijdschrift*, 20 (4), 25-36. Geraadpleegd van <https://lt-tijdschriften.nl/ojs/index.php/ltt/article/view/2032>
- Hajer, M. & Meestringa, T. (2020). *Handboek taalgericht vakonderwijs*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- Smit, J. (2022). *In alle talen. Hoe een meertalige aanpak ons onderwijs toegankelijker, rijker en eerlijker kan maken*. Utrecht: Hogeschool Utrecht.

SLO ondersteunt leraren bij het versterken van basisvaardigheden taal van hun leerlingen. Een van de adviezen daarvoor is de kracht van meertaligheid benutten. Op het platform basisvaardigheden vind je de handreiking Rijke gesprekken en de bijbehorende lessenserie. Meer informatie over meertaligheid vind je op de themapagina meertaligheid, of download de Teamgids meertaligheid voor het po.

